

СЕКЦІЯ IV

Обліково-аналітичні процедури та аудит розвитку підприємств

Авраменко О., старш. викл.
КрНУ ім. Михайла Остроградського

МІНІМАЛЬНА ЗАРОБІТНА ПЛАТА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ДОХОДИ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ

Вступ. Заробітна плата та її рівень є однією з найактуальніших тем праць науковців та інтересів суспільства. І хоча в останні роки спостерігається стійка динаміка зростання рівня мінімальної заробітної плати, проте цей процес не зменшив викликів суспільства щодо забезпечення рівня життя громадян. Навпаки, коло питань розширилось, так як зростання розміру мінімальної заробітної плати здійснює неоднозначний вплив на доходи населення.

Метою роботи є дослідження впливу розміру мінімальної заробітної плати на доходи Пенсійного фонду України.

Основна частина. Процес реформування пенсійної системи в Україні має постійний характер, адже головною проблемою Пенсійного фонду є незбалансованість його бюджету. Так, протягом січня-квітня 2019 року ПФУ не вистачало доходів для повного покриття всіх видатків. Тому ПФУ залучав кошти з Єдиного казначейського рахунку (далі – ЄКР). На початку року ПФУ повертав позики, залучені з ЄКР ще у 2018 році. За січень-квітень 2019 року ПФУ залучив з ЄКР додаткових коштів на суму 32 млрд грн, а повернув 28 млрд грн. Найбільша частка неповернутих коштів припадає на січень 2019 року [1].

На сьогодні головними джерелами надходження коштів до ПФУ є:

- 1) надходження від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, що спрямовуються на загальнообов'язкове Державне пенсійне страхування, у розмірах, визначених законом, крім частини страхових внесків, що спрямовується до накопичувальної системи пенсійного страхування;
- 2) кошти державного бюджету та цільових фондів, що перераховуються до Пенсійного фонду у випадках, передбачених Законом.

Розглянемо розмір мінімальної заробітної плати як чинника впливу на джерела надходження коштів до ПФУ більш детально.

На сьогодні мінімальний розмір заробітної плати чинить значний вплив на доходи Пенсійного фонду. Так, максимальна база нарахування ЄСВ і мінімальний страховий внесок залежать від розміру мінімальної заробітної плати. Максимальна база нарахування становить 15 розмірів мінімальної зарплати, визначеної законом, на яку нараховують ЄСВ (п. 4 ч. 1 ст. 1, ч. 3 ст. 7 Закону № 2464). У 2019 році вона становила 62595 грн (4173 грн x 15), у 2020 році - **максимальна база для нарахування ЄСВ буде становити 70845 грн.**

Пов'язано це з детінізацію зарплат, що нібито дасть змогу збільшити надходження до Пенсійного фонду.

Щорічне підвищення мінімальної зарплати теж не є абсолютно позитивним моментом. Фахівці з американського Національного бюро економічних досліджень детально вивчили досвід 14 країн і дійшли висновку, що підвищення мінімальної зарплати лише на 4-5 долари США призводить до скорочення робочих місць на підприємстві на 2% [2, с. 8]. Це призводить, у нашому випадку, відповідно до зменшення надходжень до Пенсійного фонду на 2%.

Для покриття дефіциту залучаються кошти не тільки Пенсійного фонду, а й державного бюджету України [3, С.72]. Так як покриття дефіциту бюджету Пенсійного фонду відбувається за рахунок інших податків через казначейство, важливу роль мають податкові надходження до бюджету. Важливе значення для наповнення *бюджету* має ПДФО, розмір якого теж залежить від розміру мінімальної заробітної плати. Так, у 2019 році Доходи державного бюджету України за рахунок ПДФО склали 98262,7 млн. грн, або 10,92% від загальної суми доходів [4].

Підвищення рівня мінімальної зарплати справляє безпосередній вплив на зростання розмірів низки податків і зборів, соціальних стандартів, гарантій і штрафів. Розмір мінімальної зарплати використовують для визначення доходу фізичних осіб, який звільняється від оподаткування ПДФО й військовим збором.

Традиційно зміна влади розпочинається з податкової реформи. Так, у 2020 році цей процес має розпочатись з реформування оподаткування доходів громадян. Планується об'єднання ПДФО (податок на доходи фізичних осіб), єдиного соціального внеску (ЄСВ) та військового збору в єдиний податок. Також планується ввести декілька ставок ПДФО замість однієї (18%): базову, підвищену і знижену (15%).

При цьому головним питанням є збільшення дохідної частини ПФУ, пошук альтернативних джерел її наповнення. Драбик О.М. вважає [5, С.61], що основними важелями негативного впливу на бюджет Пенсійного фонду є:

- недоотримання страхових внесків застрахованих осіб та страхувальників;
- тінізація економіки й зарплат;
- скорочення як застрахованих осіб, так і страхувальників;
- відсутність нових фінансових інструментів, які могли б розвинути ринки капіталу України.

Проте, за даними статистики, приховування виплаченої зарплати становить найменшу частку серед складових тіньової економіки. Як свідчить практика, звільнення високих заробітних плат (понад 15 мінімальних) від сплати ЄСВ не сприяє зростанню доходів ПФУ. Так як середня зарплата українців у вересні 2019 року становила 10 687 гривень, мало хто з них скористався цією пільгою. Інше питання - оплата праці, встановлена Постановою ВРУ «Про фінансове забезпечення діяльності народних депутатів України» від 07.12.2017 № 2240-VIII та Законом України «Про державну службу» № 889-VIII. Саме цих зарплат більшою мірою стосується вищевказана пільга. Проте приховування заробітних плат у бюджетних установах малоімовірно, тому й пільга не є обґрунтованою.

Ще одним чинником економії коштів ПФУ є формула розрахунку пенсій громадян. Недоотримання Пенсійним фондом страхових внесків спричинено наявністю пільг та високими темпами скорочення як застрахованих осіб, так і страхувальників [5, С.59]

Висновки та пропозиції. Таким чином, на підставі проведеного дослідження можна зробити висновок, що зростання рівня мінімальної заробітної плати неоднозначно впливає на доходи ПФУ:

- з одного боку, зменшує їх через застосування пільг по сплаті ЄСВ, які розраховуються залежно від мінімальної зарплати;
- з іншого – впливає на доходи бюджету як у бік зростання (через збільшення сум надходжень ПДФО, які напряду залежать від розміру мінімальної зарплати), так і у бік зменшення (через скорочення працівників в результаті зростання мінзарплати, що спричиняє зменшення надходжень до бюджету).

На нашу думку, коли має місце дефіцит бюджету ПФУ, не на часі використовувати пільги при сплаті ЄСВ. Застосовувати їх доцільно лише для бідних верств населення. Так як головним завданням соціальної політики є боротьба з бідністю, необхідно здійснювати це шляхом підвищення доходів населення, збільшення кількості робочих місць, що у свою чергу сприятиме зростанню надходжень до бюджету Пенсійного фонду. При цьому підвищення мінімальної зарплати повинно бути безпосередньо пов'язане з економічним зростанням в країні.

Використана література:

1. Аналіз доходів та видатків Пенсійного фонду України у 2019 році. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2015/11/analiz-dohodiv-ta-vydatkiv-pensijnogo-fondu-ukrayiny-u-2019-r..pdf>
2. Чирва Р. Від зарплати до зарплати / Р. Чирва // Профспілкові вісті. – 2018. – №3. – С. 8-9.
3. Кулікова Є.О. Сучасний стан та перспективи солідарної системи пенсійного страхування в Україні / Є.О. Кулікова // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство . - 2018. - Випуск 19, частина 2. - С.71-75.
4. Доходи держбюджету України. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/>
5. Драбик О.М. Формування бездефіцитного бюджету пенсійного фонду для забезпечення належного соціального захисту населення / О.М.Драбик // Причорноморські економічні студії.- 2016.- Випуск 12-1. – С. 58-62

Бойко Г.

аспірант кафедри менеджменту
Полтавський університет економіки і торгівлі
м. Полтава, Україна

НАЦІОНАЛЬНІ РЕЙТИНГИ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДАННЯ

Формування та складання рейтингів як інструменту ранжування закладів вищої освіти (ЗВО) тривалий час застосовується у зарубіжній практиці